

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

Sayı: B.09.0.ÇYG.0.04.03-145-

Konu: Katı atıkların ikili toplanmasına ilişkin düzenleme

GENELGE
(2012/.....)

Sağlıklı ve sürdürülebilir bir atık yönetim sistemi, geri kazanılabilir atıkların diğer atıklar ile karışmadan kaynağında ayrı toplanması ve bir sistem içerisinde geri kazanım sürecinin gerçekleştirilmesini gerektirmektedir. Bu şekilde hem depolama alanına giden atık miktarı azaltılabilecek, hem de değerlendirilebilir atıklar hammadde olarak ekonomiye kazandırılabilir. Bu şekilde doğal kaynakların korunması, daha az ham madde ve enerji kullanımı gerçekleşir. Ayrıca, geri kazanım düzenli depolama tesislerinin hizmet ömrünü de arttırır. Etkili bir geri kazanım sonucunda, kompost, biyometanizasyon ve yakma tesislerinin verimleri ile ürün kaliteleri de artacaktır.

Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmeliğe (ADDDY) göre düzenli depolama sahalarına gidecek atığın ön işlemden geçirilmesi gerekmekte olup; bu şekilde atık üretimini en aza indirerek, atıkların ekonomik bir girdiye dönüştürülmesi ve atığın enerjisinden faydalanmak sürdürülebilir bir entegre atık yönetim sisteminin oluşturulması için gereklidir. Katı atıkların entegre yönetimine ilişkin ihtiyaç duyulan strateji Bakanlığımızca “Katı Atık Ana Planı ile belirlenmiştir. Ulusal stratejiye göre her ölçekteki belediye veya belediye birlikleri hazırladıkları veya hazırlayacakları entegre atık yönetim planlarına göre katı atık altyapı yatırım planlamalarını aşağıda belirtilen yolu takip ederek yapacaktır. Her bir aşamaya geçişle ilgili takvim Bakanlık <http://www.csb.gov.tr/gm/cygm/> adresinde yer almaktadır. Buna göre;

- Düzenli depolama tesislerinin kurulması
- Düzenli depolamaya geçen belediye veya belediye birliklerinde ikili toplama sistemine geçilmesi
- Maddesel geri dönüşüm tesislerinin kurulması
- Kompost, biyometanizasyon ve yakma tesislerinin kurulması

işleri belirtilen takvim içinde gerçekleştirilecektir.

ADDDY kapsamında düzenli depolama alanlarına alınacak organik atık miktarında yapılacak azaltım hedefleri belirlenmiş ve aşağıda verilmiştir. Biyobozunur (biyolojik olarak ayrışabilen) atık bileşeni; mutfak atıkları, kağıt, karton, hacimli karton, park ve bahçe atıkları, diğer yanabilenler (Kumaş, çocuk bezi, ayakkabı, terlik, yastık) ve diğer yanabilir hacimli atıklar (Mobilya, tahtadan yapılmış malzemeler) baz alındığında belediye atığının ortalama %65'i organik atık olarak kabul edilmiştir.

Yıl	Organik Atık Miktarında Yapılacak Olan Azaltım
2015	% 25
2018	% 50
2025	% 65

Entegre katı atık yönetim sisteminin birinci önceliği, kaynakta ayırma ile üretilen atık miktarının azaltılmasıdır. İkinci öncelik ise biyometanizasyon, kompostlaştırma, vb. sistemleri içeren geri dönüşüm ve geri kazanımdır. Katı atıklar için uygulanabilecek yakma ve düzenli depolama gibi bertaraf yöntemleri kabul edilebilir teknolojiler içerisinde yer almaktadır. Biyometanizasyon ve kompost geri kazanım ve kaynakların yeniden kullanımının en yüksek formudur.

Katı atık ana planına göre Belediyelerin veya yetkilerini devrettikleri Katı Atık Yönetim Birliklerinin düzenli depolamaya geçiş tarihleri <http://www.csb.gov.tr/gm/cygm/> adresinde verilmektedir. Buna göre belediye/birliklerin öncelikle ikili toplama sistemine geçiş yaparak, atık kumbaraları ve atık getirme merkezleri, maddesel geri kazanım tesislerini oluşturmaları, bu sistemleri takiben ayrı toplama sistemine geçiş yaparak kompost, biyometanizasyon gibi geri kazanım teknolojilerinin faaliyete geçirmeleri gerekmektedir. Belirtilen hedeflere ulaşılması ve düzenli depolama tesislerinde işletme açısından optimizasyonun sağlanması için düzenli depolama hizmetinden faydalanan belediyelerin tabloya göre atık getirme merkezi, ikili toplama sistemi ve kaynağında ayrı toplama sistemini başlatmış olmaları gerekmektedir.

Bu amaçla evlerde çöplerin biriktirilmesi iki ayrı torba içinde yapılacaktır.

- Mavi torba (Muhteviyatı Ek-1 de yer almaktadır.)
- Sarı torba (Muhteviyatı Ek-2 de yer almaktadır.)

İkili toplama sistemine geçişte kullanılacak torbalar belediyelerce yaptırılacak ve belediyelerin belirleyeceği yerlerde satışları yapılacaktır. Atıkların toplanmasında; yırtılmaya, delinmeye ve taşımaya dayanıklı; orijinal orta yoğunluklu polietilen hammaddeden sızdırmaz, çift taban dikişli ve körüksüz olarak üretilen, çift kat kalınlığı 80 mikron olan, en az 10 kilogram kaldırma kapasiteli plastik torbalar kullanılır. Torbalar en fazla $\frac{3}{4}$ oranında doldurulur, ağızları sıkıca bağlanır. Bunun yanı sıra;

- Torbalar şeffaf olacak, torba içi muhteviyat görülebilecektir.
- Torbalar geri kazanılabilir malzeme olacaktır. Sarı torbalar tercihen biyobozunur özellikte olabilir.
- Torba üzerinde Belediye ismi, hangi atıkların atılacağı yazı ve şekillerle belirtilecektir.

Bina önlerine yerleştirilecek atık konteynerleri torba özelliklerine uygun olarak mavi torba konteyneri ve sarı torba konteyneri olarak yerleştirilecektir. Konteyner kullanılmayan yerlerde bina önü atık geçici depoları iki gözlü olarak tasarlanacaktır. İkili toplama sistemine göre konteynirler genel olarak plastik (termoplastik sert plastikler), galvaniz kaplamalı demir, metal vb. malzemelerden imal edilmeli ve TS-EN 840-2 ve TS-EN 840-3 standartlarına veya mümkün olmaması halinde uluslararası standartlara uygun olmalıdır. Belediye tarafından oluşturulan konteynerlerin maliyetleri apartman veya site yönetimleri tarafından karşılanacaktır.

Belediyeler ikili toplama sistemine geçiş tarihinden önce sorumluluk alanında en az 6 ay süreyle bilgilendirme ve eğitim çalışmalarını broşürler dağıtarak, sesli duyurular yaparak ve mahalle toplantılarıyla yüz yüze eğitimler ile tamamlayacaktır. Öncelikli hedef kitle Apartman ve Site Yöneticileri olacak, daha sonra benzer eğitimler site veya apartman görevlilerine verilecektir.

İkili toplama sistemine mücavir alanın tamamında geçilmeden, belirlenecek bir pilot bölgede tüm aşamalar pilot ölçekli olarak yerleşim alanlarında, işyeri ve ticarethanelerde test edilecek ve uygulama yaygınlaştırılacaktır.

Diğer yandan cadde üzerinde, parklarda, toplu yaşam alanlarında vatandaşın Ek-1' de belirtilen atıklarını bırakabilecekleri atık kumbaraları, belediyelerce hazırlanan entegre atık yönetim planlarına uygun olarak web adresinde belirtilen takvime göre yerleştirilecektir. Atık kumbaraları, geri kazanılabilir atıkların sahipleri tarafından getirildiği, şehir merkezlerinde kolay erişilebilecek noktalarda yer alan atık konteynirleridir. Her bir istasyona kağıt, cam, plastik, metal atıklar için toplam 4 adet kumbara yerleştirilir. Nüfusun yoğun olduğu yerleşim yerlerinde gerekli sıklıkta istasyon kurulması yeterlidir. Ayrıca atık kumbaralarının sayısı, yerleştirildikleri noktalar, bu noktalara ulaşım kolaylığı ve etrafın temiz olması da sistemin verimliliği için gerekmektedir.

Evlerden kaynaklanan hacimli atıklar ve geri dönüştürülebilir atıklar için atık getirme merkezleri <http://www.csb.gov.tr/gm/cygm/> adresinde belirtilen takvime göre tamamlanır. Atık getirme merkezleri (AGM) vatandaşın atıklarını kendi imkanlarıyla getirebilecekleri yerler olarak belirlenecektir. Bu merkezler daha büyük çapta nüfusa hizmet veren atık istasyonları olup kağıt, cam, plastik ve metal atıkların yanı sıra, hacimli atıklar, beyaz eşya, elektronik ekipmanlar vb. atıklar için vatandaşların kendi olanaklarıyla ulaşacakları merkezler olarak çalışır. Bu tesisin yüksek verimde işletilebilmesi için personelin eğitilmiş olması ve gerekli ekipmanın mevcut olması gereklidir. İstasyonun büyüklüğü ve konteynir adedi yeterli olmalı, uygun boşaltma araçları kullanılmalıdır. Ayrıca getirme merkezleri tarafından ALO-ATIK hatları oluşturularak, vatandaşın atıklarını taşıyamaması durumunda belediye tarafından gerekli lojistik imkânlar sağlanır. Getirme merkezlerinin yer seçimi ve oluşturma kriterlerine ilişkin düzenleme bakanlıkça hazırlanıp duyurulacaktır.

Mavi torbalarda biriktirilecek kuru atıkların toplanması belediyeler veya belediyelerin anlaşmalı oldukları ambalaj atığı toplama ve ayırma tesisleri tarafından yapılacaktır. Sarı

torbalar belediye çöp kamyonları tarafından toplanacaktır. Toplamaya ilişkin program belediye tarafından duyurulacaktır. Apartman ve site yönetimleri hane halklarının mutlaka bu programa uygun olarak hareket etmelerini sağlayacaktır.

Özellikle geri dönüşümü mümkün olan atıkların toplanması konusunda sokak toplayıcılarıyla yaşanabilecek sorunların önüne geçilmesi için, sokak toplayıcılarının bir araya getirilerek dernekleşmelerinin sağlanması, çalışma koşullarının belirlenerek her ilde çalışacak personelin belirlenen formata uygun olarak giyinmeleri, araç, alet ve edevat kullanmalarının sağlanması ile sokak toplayıcıları sisteme entegre edilebilir. Böylece sokak toplayıcılarının sosyal hayata etkin şekilde katılımı artırılarak toplumsal yaşamın daha sağlıklı bir şekilde işlemesi sağlanır. Belediyeler uygulamaya ilişkin duyuruyu <http://www.csb.gov.tr/gm/cygm/> adresinde belirtilen takvime paralel olarak yapabilir.

İkili toplama sistemiyle mavi torbalarla toplanan atıkların ayrıştırılması için maddesel geri kazanım tesisleri (MGT) kurulur. MGT, ikili toplama sistemiyle toplanan kaynağında ayrılmış ve atık kumbaralarıyla toplanan katı atıkların işlendiği, bu atıklardan geri kazanılabilir maddelerin ayrılıp geri kazanıldığı ayrıca geri kazanılmış maddelerin kalitesinin yükseltildiği tesislerdir. Bu tesisler, işlenecek atıkların karakteristiği göz önünde bulundurularak tesisin yapılıp yapılmayacağına karar verme aracı olan fizibilite analizine göre tasarlanarak yapılandırılır.

Sarı torbalarda toplanan biyolojik olarak ayrıştırılabilir atıklar, park ve bahçe atıkları önışleme tabi tutulmadan depolama alanına kabul edilmez. Yukarıda tanımlanan ulusal biyolojik atık azaltma programına göre belediyeler gerekli yatırımlarını tamamlamakla yükümlüdür. Atık azaltma stratejisine göre tüm belediyeler ön işlem olarak kompost, biyometanizasyon, yakma vb. teknolojileri uygulanır. Bu kapsamda kompost ve biyometanizasyon tesislerini kuracak belediyelerin tesisleri işletmeye alma takvimi web adresin de verilmektedir. Elde edilen kaliteli kompost belediyelerin park ve bahçe işlerinde, kalite normu sağlanamayanlar düzenli depolama örtü malzemesi olarak kullanılabilir.

Biyobozunur atık ve geri kazanılabilir atık ara ve nihai hedeflerine ulaşıldığının belgelenmesi için belediyelerce her yıl düzenli depolama alanlarında atık kompozisyonu belirleme çalışmaları yaptırılacaktır. Atık karakterizasyonu belirleme esasları 2007/10 sayılı Katı Atık Karakterizasyonu ve Katı Atık Bertaraf Tesisleri Bilgi Güncellemesi genelgesi ile belirlenmiştir.

Yatırım gerektiren iş ve işlemler öz kaynaklardan yapılabileceği gibi, Bakanlık hibe programlarından da yararlanılabilir. Ayrıca katı atık hizmetlerinin bir bütün olarak özel sektör eliyle yapımının sağlanması için imtiyaz sözleşmeleri yapılarak yap işlet devre modeli uygulanabilir. Üretici sorumluluğu kapsamında Bakanlıkça yetkilendirilen kuruluşlarla yapılacak anlaşma ve sözleşmeler dahilinde yönetmeliklerde verilen işler bu kuruluşların finansmanı ile sağlanır. Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Programı ve diğer uluslararası kaynaklardan Bakanlığımız koordinasyonunda hibe temin edilebilir.

Yukarıda verilen strateji ve hedeflere göre belediyelerin entegre katı atık yönetimi hizmetleri projelendirecektir. Verilen hedeflere ulaşıldığının denetimi her yıl entegre denetimler kapsamında Bakanlıkça yapılacaktır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Erdoğan BAYRAKTAR
Bakan

Ekler:

1. Mavi Torba Muhteviyatı
2. Sarı torba Muhteviyatı

EK_1

Mavi Torba Muhteviyatı:

Karton kutular, kâğıtlar
Tüm plastikler
Cam şişe, cam bardak, kavanoz
Teneke kutu, çatal, bıçak

EK_2

Sarı Torba Muhteviyatı:

Mutfak atıkları
Kağıt, karton, hacimli karton*
Park ve bahçe atıkları
Diğer yanabilenler (Kumaş, çocuk bezi, ayakkabı, terlik, yastık)
Diğer yanabilir hacimli atıklar (Mobilya, tahtadan yapılmış malzemeler)**

*: Kirlenmiş, geri kazanımı mümkün olmayan

:Getirme merkezlerine ücretsiz bırakılabilecektir. Büyük parçalar için belediye ALO ATIK imkanlarından faydalanılacaktır.**